

Kom i gang veiledning ASK Grunnpakke

Brukerveiledning

Art. nr: 750840

Innhold

1. Kom i gang med grunnpakken	3
1.1 Hensikt og bakgrunn	3
1.2 Grunnpakken – en del av et språklig miljø	3
1.3 Tilltenkt formål	3
1.4 Lykke til!.....	3
2. Bruk ASK Grunnpakke.....	4
2.1 Når skal man starte med ASK?	4
2.2 Språkutvikling	4
2.3 Vær rollemodell for barnet ditt.....	4
2.4 Støtte og fremme kommunikasjon og språkutvikling	5
2.5 Innføring av grafiske tegn.....	5
2.6 Grafisk språkmiljø	6
2.7 Begrepsdannelse ved bruk av grafiske tegn i rutinesituasjoner	6
2.8 Lek- og samspill	7
2.9 Utvide ordforrådet – stille spørsmål, velge, fortelle... ..	8
2.10 Organisering av ordforrådet, kommunikasjonsbok/perm	9
2.11 Videreutvikling av barnets alternative og supplerende kommunikasjon	9
2.12 Symbolene.....	9
2.14 Referanser	13
3. Lisensavtale.....	13
4. Viktig informasjon	14
4.1 Sikkerhetsdefinisjoner	14
4.2 Sikkerhetsinstruksjoner for bruk	14
4.3 Alvorlige hendelser	14
4.4 Samsvar med kravene til medisinskteknisk utstyr	14
4.5 Produktansvar.....	14

1. Kom i gang med grunnpakken

1.1 Hensikt og bakgrunn

Hensikten med grunnpakken er at foreldre og andre nærpåersoner til barn med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon skal ha noe ferdig materiell å starte med, når de skal begynne å bruke grafiske tegn i kommunikasjon med barnet. Dette for å komme i gang med innføring av grafiske tegn tidlig.

I en studie foretatt ved Høgskolen i Vestfold på Alternativ og supplerende kommunikasjonsstudiet (ASK2) av (Mjøen, T. 2006), kom det fram at foreldre til barn med Cerebral Parese (CP) opplevde at de tidlig manglet tilgang til et grafisk ordforråd til barna sine. Det er tidkrevende å lage tegnene selv og behovet for et ferdig tilgjengelig grafisk ordforråd er derfor stort.

De grafiske tegnene som medfølger i grunnpakken tar utgangspunkt i de antatt første 400 ordene som norske barn forstår og bruker. Vi har hentet inspirasjon til valg av vokabular fra MacArthur – Bates Communicative Development Inventories (CDI) som er oversatt til norsk av Lars Smith og fått betegnelsen Hovedfortegnelsen over kommunikativ utvikling, Ord og gester. Norsk normering av Hovedfortegnelsen pågår i 2007. Det er i tillegg lagt ved noen ord og symboler som vil være aktuelle for barn som benytter ulike hjelpemidler. Det er viktig å presisere at denne grunnpakken må betraktes som en starthjelp, ikke som et ferdig materiale. Tanken er at denne grunnpakken skal utvides og suppleres med nye tegn i takt med barnets behov og utvikling.

1.2 Grunnpakken – en del av et språklig miljø

Å kommunisere ved bruk av grafiske tegn er en annen måte å kommunisere på enn det de fleste av oss er vant til. Det kan føles unaturlig og tungvint i starten, og foreldre vil trenge veiledning og hjelp til hvordan bygge opp et språklig miljø for sine barn. Foreldre kan henvende seg til habiliteringstjenester, kompetansesentre og fagpersoner i nærmiljøet for å få hjelp i dette arbeidet.

Vi har i samarbeid med Tone Mjøen (Habiliteringssenteret i Vestfold) utarbeidet et skriv med noen tanker om hvordan man kan starte arbeidet med å innføre grafiske tegn i barnets miljø. Heftet inneholder tips og råd til foreldre om hvordan de kan være rollemodeller i bruk av grafiske tegn for sine barn.

1.3 Tilltenkt formål

ASK Grunnpakke er ment for personer som har vansker med å kommunisere ved å kun bruke tale, og som enda ikke har utviklet eller har vansker med å tilegne seg skriftspråklige ferdigheter. De gir muligheter til autonom kommunikasjon ansikt-til-ansikt.

Produktene kan benyttes til enhver tid, i ethvert miljø – innendørs og utendørs, hjemme, på skolen, på jobb eller på farten.

1.4 Lykke til!

Vi i Abilia håper dette kan være en god starthjelp for foreldre og andre nærpåersoner til barn som trenger alternative og supplerende måter å kommunisere på. Ta gjerne kontakt med oss for spørsmål og support. Vi har egne kontaktpersoner for hvert fylke i landet og kan være behjelpelige med opplæring, kurs og informasjon.

2. Bruk ASK Grunnpakke

⚠ ADVARSEL: Bærereimen kan bare brukes som skulderreim. Den må ikke brukes rundt halsen.

Store kommunikasjonsvansker påvirker barnets utvikling på alle livsområder. Det å kommunisere er nært knyttet til det å oppleve selvstendighet og selvrespekt.

2.1 Når skal man starte med ASK?

En del barn vil av ulike grunner være i risiko for å få en forsinket kommunikasjons- og språkutvikling. Noen vil aldri kunne ha tale som sin hovedkommunikasjonsform. Tidlig, i første leveår, vil det ofte være vanskelig å vite med sikkerhet hvordan det vil gå med dette spesielle barnets muligheter til å snakke. Når fagfolk kan si hvilke barn som er sårbare for å få en mangelfull språkutvikling, bør man begynne å drøfte alternativ kommunikasjon allerede når barnet er noen måneder gammelt skriver von Tetzchner og Martinsen (2002). En av grunnene til at det er viktig å komme i gang så tidlig som mulig, er at det er lettere for førskolebarn å lære språk enn det er for eldre barn og voksne. Dette gjelder også for alternativ kommunikasjon.

2.2 Språkutvikling

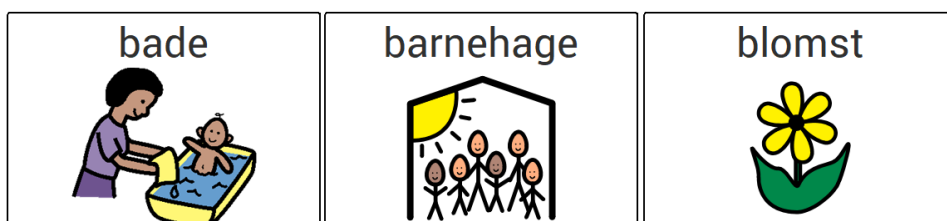
Nyfødte kommuniserer med voksne, de kan imitere ansiktsuttrykk og kroppsbevegelser allerede minutter etter fødselen. 20 måneder gamle barn kan si rundt 100 ord, men de forstår tre til fire ganger så mye sier Janne von Koss Torkildsen, (**Bardersheim, N.** 2006). Mange barn kan som følge av talevansker få begrenset sin språkutvikling i denne fasen. Man ser generelt en språkutvikling med en betydelig økning i barnas evne til å uttrykke seg spesifikt i alderen 8 til 36 måneder. Ordforrådet øker til 200-300 ord (Hayes, E. 2005). Dette kan derfor betraktes som en kritisk fase i den språklige utviklingen for små barn, da de vanligvis tar til seg 6-9 nye ord pr dag.

2.3 Vær rollemodell for barnet ditt

Hensikten med å utvikle en "grunnpakke for grafisk kommunikasjon" er å gi foreldre til små barn lettere tilgang til de grafiske tegnene og materiell de trenger for å gi barnet et tilrettelagt grafisk språkmiljø tidlig. Barn lærer språk i et språkmiljø, det vil si at barnet lærer språk gjennom kommunikasjon med sine nærpersioner som bruker språket i dagliglivet. For barn som ikke har tale som sin hovedkommunikasjonsform, betyr det at foreldre og andre i barnets nettverk også bør bruke barnets alternative kommunikasjonsform, for eksempel grafiske tegn. Foreldre og andre er rollemodeller i kommunikasjon for barna, og ved å innføre grafiske tegn i kommunikasjon med barna er de modeller for hvordan man kommuniserer med tegn. Ved å snakke med barnet og samtidig vise grafiske tegn som supplement til talen, vil barnet oppleve å få informasjon både gjennom hørsel og synssansen.

Det finnes ulike kommunikasjonsformer, manuelle tegn (håndtegn), materielle tegn og grafiske tegn (les mer; www.isaac.no). Valg av kommunikasjonsform bør gjøres i samarbeid med fagfolk med erfaring på området. For barn med fysiske vansker, vil bruk av grafiske tegn som PCS være aktuelle kommunikasjonsformer.

Eksempler på PCS symboler:

2.4 Støtte og fremme kommunikasjon og språkutvikling

Det er grunnleggende for språkutviklingen å kunne lede andres oppmerksomhet og kunne følge andres oppmerksomhet. Barn fødes med evnen til å rette seg mot andre mennesker og få andre mennesker til å rette seg mot dem. Felles oppmerksomhet er grunnlaget for kommunikasjon. For å kunne kommunisere må vi sikre oss at barnet og samtalepartnern har felles oppmerksomhet, slik at man snakker om det samme.

For barn med forsinket kommunikasjonsutvikling kan det være vanskelig å lede andres oppmerksomhet. Det betyr at nærpersonene bør være ekstra lydhøre og se etter små tegn som kan gi en pekepinn om hva barnet er interessert i. Ser barnet i retning av noe, kan dette tolkes som at barnet peker med øynene (øyepeking) eller dersom barnet retter kroppen i retning av der noe pleier å foregå, så kan det tolkes som en oppmerksomhetsretting mot den aktiviteten. Slike mulige kroppslige uttrykk bekreftes av nærpersonene ved for eksempel å bære barnet bort dit det ser eller holde opp den leken barnet retter seg mot. Grafiske tegn holdes også opp for barnet i slike sammenhenger som språklig støtte, for å benevne det barnet er oppmerksom på.

2.5 Innføring av grafiske tegn

Når vi innfører grafiske tegn i kommunikasjon, vil dette tegnet kreve oppmerksomhet fra barnet. Oppmerksomheten til barnet vil i begynnelsen veksle mellom samtalepartnern og tegnet. Dette betyr at barnet vil trenge god tid til å oppfatte dette tredje element i samspillet. *Tid* er derfor en sentral faktor i all grafisk kommunikasjon. For barn som har fysiske vansker er det viktig å legge til rette for at barnet rekker å snu hodet for å se på tegnet og ikke minst rekker å se og oppfatte tegnet. Alternativ og supplerende kommunikasjon krever lenger tid enn vanlig kommunikasjon mellom talende mennesker.

Når barnet veksler sin oppmerksomhet mellom en samtalepartner og for eksempel hendelser og ting i miljøet, kan foreldre prøve å sette navn på det som barnet ser på ved å vise barnet et grafisk tegn. Ved å bruke slike følgestrategier tar man utgangspunkt i det som barnet allerede er opptatt av og på den måten støtter man barnets språkutvikling.

Eksempel:

Barnet retter oppmerksomhet mot et akvarium med fisk i. Moren ser dette og viser barnet symbol for fisk og sier "Se, fisk?". Deretter løfter hun barnet med seg bort til akvariet. De ser på fiskene og moren viser flere ganger symbolet for fisk til barnet, benevner fisk og peker på fiskene.

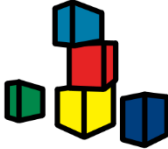

En annen strategi er at foreldrene prøver på at få barnet interessert i en aktivitet. De forsøker å lede barnets oppmerksomhet mot noe foreldrene selv er oppmerksomme på. Dette er mer krevende for barnet og stiller krav til at den voksne klarer å sikre at barn og samtalepartner har oppnådd felles oppmerksomhet.

2.6 Grafisk språkmiljø

Alternativ og supplerende kommunikasjon skal brukes og forstås av andre i barnets miljø og barnet skal kunne utvikle seg med dette. Det er en utfordring å sørge for kommunikativ tilgjengelighet. Med kommunikativ tilgjengelighet menes at barnet må få tilgang til et kommunikasjonssystem som det selv kan bruke. I begynnelsen presenteres ett og ett tegn for barnet, men når det oppleves naturlig å kombinere to eller flere ord i samtale med barnet er det viktig å presentere to eller flere grafiske tegn også.

Tavler med flere grafiske tegn gjøres tilgjengelig for barnet og samtalepartnerne på ulike steder i hjemmet og i forskjellige aktiviteter i hverdagen. Dette tilrettelegges ved at tegn henges opp på planser på veggen lett synlig for barnet i dagligdagse aktiviteter, plasseres i enkle bøker eller ligger tilgjengelig i nærheten av barnet. Ulike løsninger til plassering av de grafiske tegnene er tilgjengelig som hjelpemidler man kan søke om gjennom folketrygden, eller lage selv.

Eksempel på en peketavle for valg av aktivitet:

lese	tegne	male	modelleire
lekebiler	leketog	klosser	lego
dukke	spill	lekeplass	data

De grafiske tegnene må brukes i hverdagen til å benevne det som skjer med og rundt barnet. Rutiner bør tilrettelegges i hjemmet for at gjensidig kommunikasjon skal få plass i hverdagen. I en slik prosess trenger familien støtte og veiledning. De må få kunnskap om hvor viktig det er at de følger opp tiltakene og at resultatene vil bli verdt innsatsen, sier von Tetzchner og Martinsen (2002).

2.7 Begrepsdannelse ved bruk av grafiske tegn i rutinesituasjoner

Barnet og nærpersonene kommuniserer om meningsfulle situasjoner i hverdagen og dette gir grunnlag for å skape felles mening. Ved at hendelser og ting i omgivelsene benevnes med grafiske tegn, vil barnet få begreper og kunne begynne å kategorisere verden. Språket utvikles gjennom sosial deltakelse, der samtalepartnerne tilpasser seg hverandre og barnet lærer sosiale spilleregler.

Bruk av grafiske tegn er annerledes og vil kjennes unaturlig og tungvint for de fleste i begynnelsen. For å få opplevelsen av å lykkes med å bruke grafisk kommunikasjon, kan det være lurt å ta utgangspunkt i enkle dagligdagse situasjoner.

Eksempel:

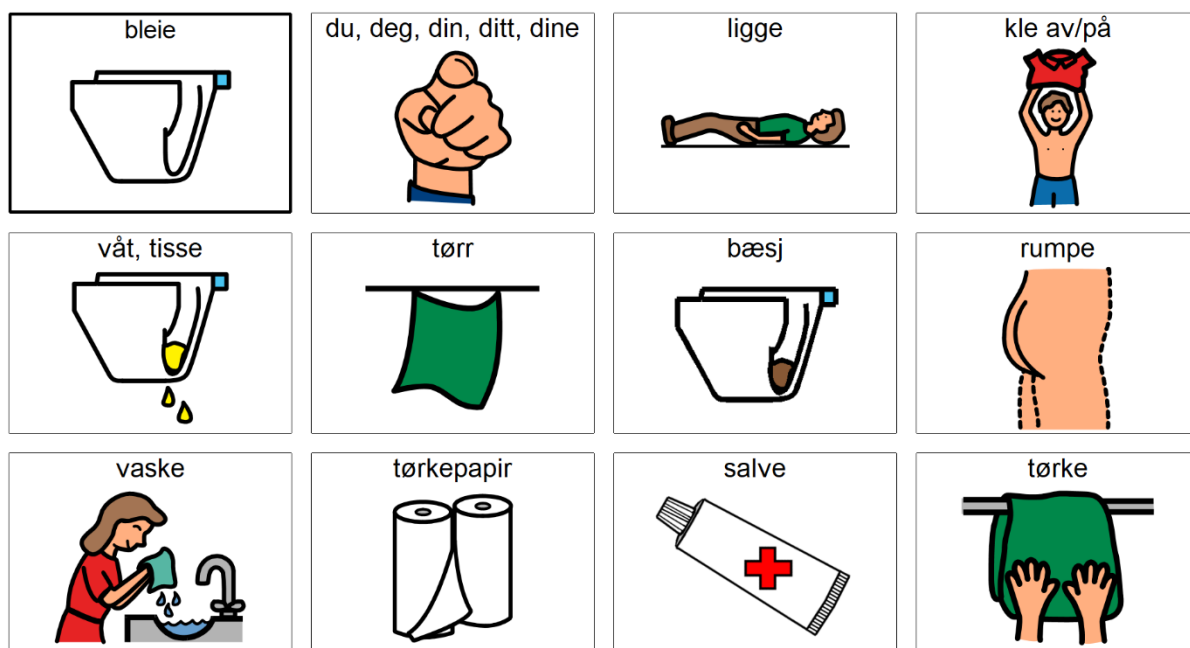
Dersom man skal på badet og skifte bleie, viser man barnet symbol for å skifte bleie og forteller hva som skal skje før man bærer med seg barnet til badet og utfører bleieskift. Slik kan man informere barnet om hva som skal skje både med tale og med grafiske tegn.

Tilrettelegging for grafisk kommunikasjon er enklest i rutinesituasjoner fordi dette er kjente situasjoner både for barnet og nærpersionene. Foreldrene vet hva som skal foregå i situasjonen fordi disse skjer gjentagende ganger daglig og aktuelt ordforråd er derfor relativt enkelt å forutsi. Rutinesituasjoner er derfor gode situasjoner å begynne med, når man skal innføre grafiske tegn i kommunikasjon med barnet.

Man tenker på forhånd igjennom hvilket ordforråd som vil være aktuelt for den gitte situasjonen. For eksempel vil ord som "bleie, vaske, bade, tørke, kle av og på, vann, ligge, smøre, varmt, kaldt, tiss, bæsje, navn på ulike klær, kroppsdelene" osv være aktuelle tegn å ha tilgjengelig ved bleieskift. Når ordforrådet er plukket ut, tenker man over hvor aktiviteten foregår, slik at de grafiske tegnene / peketavlen plasseres slik at den er lett tilgjengelig både for foreldrene og barnet.

Eksempel på peketavle for bleieskift:

Henges over stellebenken slik at barnet kan se det når man skifter bleie, kler av/ på og steller barnet. Tegnene i brukes i kommunikasjon med barnet i aktiviteten.

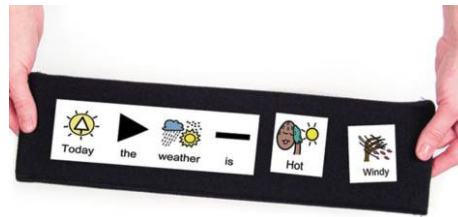
2.8 Lek- og samspill

Allerede tidlig i første leveår vil barn vise hva de liker og ikke liker med kroppslige uttrykk, mimikk og lyder. Foreldrene finner fram til lek- og samspillsaktiviteter som barnet trives med.

For å gi barna et språkmiljø også i disse situasjonene, kan man tilrettelegge for bruk av grafiske tegn. Også her er det nødvendig å tenke igjennom hva man pleier å gjøre, hva man pleier å si og hva slags objekter som benyttes i leken. Grafiske tegn for dette plukkes ut og gjøres tilgjengelig for barnet og nærpersionene.

Noen foreldre har ritualiserte leker, regler etc som de ofte benytter i hverdagssituasjoner. Sanger og regler med grafiske tegn vil støtte barnets muligheter til deltakelse i slike ritualer.

Eksempel på stativ og terning til å feste symboler på under lek og samspill:

2.9 Utvide ordforrådet – stille spørsmål, velge, fortelle...

Barn som trenger grafiske kommunikasjonsformer bør også få mulighet til å stille spørsmål, som "hva er det?" og "hvem er det?". De bør få velge mellom ulike ting som aktiviteter og klær, få muligheter til å snakke om hendelser og fortelle hva de har opplevd. Alt dette vil kreve tilrettelegging av et grafisk miljø.

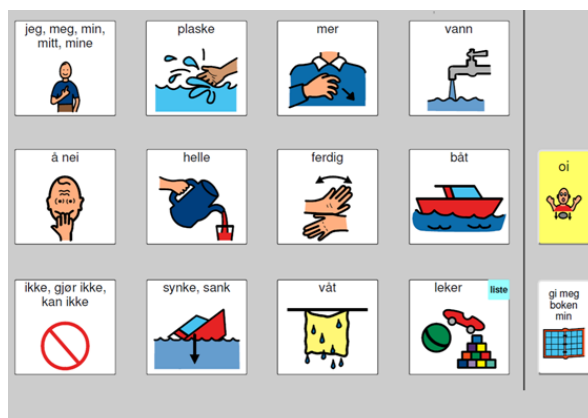
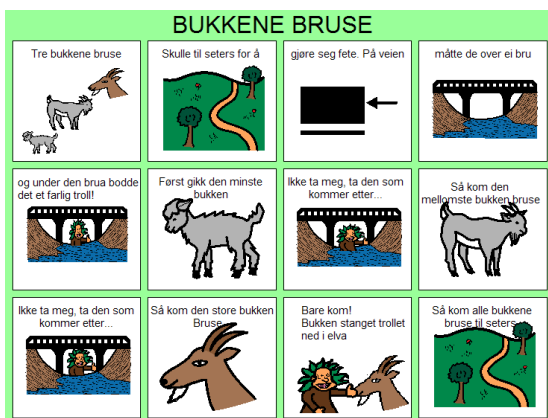
Eksempel på kombinerings av symbol og talemaskiner:

Det kan være hensiktsmessig og nødvendig å benytte talemaskiner for å påkalle oppmerksomhet. Man kan ha enkle talemaskiner med innleste meldinger på, som "hva er det?" til aktiviteter som det å lese i ei bok med bilder i.

Peketavler bør ha ulikt innhold:

Noen bør være laget til å velge for eksempel leker, klær og matvarer. Andre tavler kan lages for at barnet skal kunne kommunisere mens man leser bok, snakke om hendelser og gjøre aktiviteter.

2.10 Organisering av ordforrådet, kommunikasjonsbok/perm

Etter hvert som ordforrådet blir større blir det viktig å finne fram til hensiktsmessige måter å organisere ordforrådet på, slik at man på enklest mulig måte finner fram til aktuelle ord. Beskrivelser av hvordan dette kan gjøres finner man informasjon om ulike steder, som for eksempel på hjemmesidene til Isaac Norge: www.isaac.no.

2.11 Videreutvikling av barnets alternative og supplerende kommunikasjon

"ASK Grunnpakke – mine første ord" er ikke ment å være det endelige kommunikasjonssystemet for noen, men en hjelp til å komme i gang når barnet er lite. Hvor fort man har behov for å supplere med nye tegn og eventuelt gå over til å bruke andre systemer i kommunikasjon, vil variere fra barn til barn. Verktøyprogrammer som brukes til å lage grafisk kommunikasjonsmaterieil kan søkes som hjelpemiddel over folketrygden.

Enkle talemaskiner med en innlest melding, talemaskiner med mange meldinger og databaserte kommunikasjons hjelpemidler er også hjelpemidler som etter individuelle vurderinger kan søkes til barnet. Bruk av disse hjelpemidlene krever opplæring av barnets nærpersioner.

2.12 Symbolene

Beskrivende ord

blid deilig gammel kald myk redd skitten sulten tom tørst våt	Blå dum glad liten mørk ren slem syk trett varm ødelagt	Borte-titt-tei forsiktig hard pen rask rød stor søt tørr vond

Dyrenavn

and ekorn flue gås høne kylling pingvin sau Ttiger	ape elefant frosk hest kanin lam ponni sjiraff ugle	bjørn esel fugl hund katt løve pus skilpadde veps	dyr fisk gris valp ku mus rådyr teddybjørn

Handlingsord

banke falle gå kjøre lese løpe sitte på fanget støvsuge svømme vaske	blåse forstå hjelp klemme ligge ned mate sparke stå syng åpne	dra gi kaste kysse like plaske spise suge på tommelen ta	drikke gråte kile leke lukke sitte stoppe suge tørke

Hjelpemidler

ankel støtte rullator kommunikasjonsbok	bryter talemaskin elektrisk rullestol	sonde rullestol	ligge på ball hodestøtte

Kjøretøy

barnevogn buss sykkel	bil fly tog	brannbil lastebil	båt motorsykkel

Klær

badetøy genser kjole skjorte sokker yttertøy	bleie glidelås knapp smekke støvler	borrelås jakke natttøy smykke truse	bukse joggedress shorts sko underbukse

Kroppsdeler

ansikt fot kinn navle tå	arm hode kne nese øre	ben hånd mage tann øye	finger hår munn tunge

Kvantifiserende uttrykk

alle litt	en mer	ikke samme	ingen

Leker

ball brannbil klosser	nallonger bøtte lego	blyant dukke leker	bok dukkkevogn såpebobler

Leker og rutiner

bade god natt ikke middag vente - stoppe	bake ha det ja nei vør så snill	borte-titt-tei hei jeg vil sove	frokost hysj lunsj takk

Lydeffekter og dyrelyder

au kykkeliky nøff nøff	brr(billyd) mjau tøff tøff	bæ mø voff voff	gakk gakk nam nam æsj

Mat og drikke

appelsin drikke fisk is knekkebrød ost pannekake spagetti	banan egg godteri juice makaroni pizza rosiner vafler	boller eple gulrot kaffe mat potet saft vann	brød erter grøt kjeks melk pølse smør

Mennesker

baby bestemor farfar mamma onkel venn	barn bror folk mann pappa	(bilde av barnet) dame gutt morfar søster	bestefar farmor jente mormor tante

Møbler og rom

bad garasje ovn skuff trapp	badekar kjøkken potte sofa tv	bord kjøleskap seng soverom vindu	dør komfyr stol stue

Ord om tid

dag i kveld	det er nå i morgen	før kveld	i dag morgen

Pragmatiske startere

Jeg spør om noe	Jeg har en ide`	Jeg vil (gjøre en aktivitet)	Jeg liker
Jeg forteller noe	Skal vi late som (om)	La oss gå/dra	Jeg liker ikke
Jeg forteller en historie	Jeg vil vise deg noe	gjøre noe (verb)	Noe er galt

Preposisjoner og steder

av i opp	bak inne i på	der mellom under	igjennom ned ut

Pronomen

det du meg	den hans	denne hennes	din jeg

Små husholdningsartikler

bankkort børste flaske håndkle lampe papir plante skje tallerken	bilde eske gaffel kam lys penger pute støvsuger telefon	bolle fat glass klokke medisin kniv radio søppel teppe	briller dyne hammer kopp nøkkel kost saks såpe veske

Spørreord

hva hvorfor	hvem når	hvor	hvordan

Ting ute og steder å gå

barnehage dyrepark huske park sol stjerne vann	basseng himmel jobb regn snø strand	blomst hjem kirke selskap spade tre	butikk hus måne sklie stein ute

Uttrykk

bytte bleie klappe reis deg opp finne gi det til mamma se her bake kake søte Skal vi kjøre ?	forsiktig kom å se på dette forsiktig få en klem gi det til pappa sett deg ned hold opp spytt ut	ikke mamma er hjemme sulten flink jente ha det stå stille kaste ballen	ikke rør pappa er hjemme trettt flink gutt kysse åpne munnen nå skal du legge deg

2.14 Referanser

Bardersheim, N. (2006) Se, han forstår! Nyfødte babyer hører forskjell på alle verdens språk. Hjerneforskning på spedbarn vider at de er langt mer avanserte enn vi hittil har trodd. *Dagbladet* 18.03.2006

Hayes, LA (2004) *The impact of augmentative and alternative communication intervention on semantic language development: Case study of a young child with Down Syndrome who uses augmentative and alternative communication.* Unpublished master's thesis. The Pennsylvania State University, PA

Mjøen, T. (2006) *Hvordan kan de fylkesvise habiliteringstjenestene bidra til at barn med CP og alvorlige kommunikasjonsvansker tidlig får tilgang til alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)?* Prosjektoppgave fra Alternativ og supplerende kommunikasjon del 2, Høgskolen i Vestfold

Tetzchner & Martinsen, (2002) Alternativ og supplerende kommunikasjon "En innføring i tegnspråkopplæring og bruk av kommunikasjonshjelpemidler for mennesker med språk- og kommunikasjonsvansker"

3. Lisensavtale

PCS[®] er et varemerke tilhørende Tobii Dynavox LLC. Med enerett. Brukt med tillatelse.

4. Viktig informasjon

Les og forstå innholdet i denne håndboken før du bruker produktet.

4.1 Sikkerhetsdefinisjoner

 ADVARSEL: Risiko for personskade eller dødsfall hvis instruksjonene ikke følges.

 FORSIKTIGHET: Risiko for skade på produktet hvis instruksjonene ikke følges.

MERK: Informasjon som er nødvendig i en gitt situasjon.

4.2 Sikkerhetsinstruksjoner for bruk

 ADVARSEL: Les de følgende advarslene før du bruker produktet.

- Bærereimen kan bare brukes som skulderreim. Den må ikke brukes rundt halsen.

4.3 Alvorlige hendelser

Hvis det oppstår en alvorlig hendelse i forbindelse med produktet, skal dette rapporteres til produsenten og myndighetene i ditt land. En hendelse anses som alvorlig hvis den direkte eller indirekte kan ha ført til, eller kan føre til dødsfall til en pasient, bruker eller annen person, midlertidig eller permanent alvorlig svekkelse av pasientens, brukerens eller andres helsetilstand eller en alvorlig trussel mot folkehelsen.

4.4 Samsvar med kravene til medisinskteknisk utstyr

ASK Grunnpakke markedsføres som et teknisk hjelpemiddel for personer med funksjonshemninger, og det oppfyller alle nødvendige krav, forskrifter og direktiver for medisinskteknisk utstyr.

4.5 Produktansvar

Produktet er utviklet og risikovurdert i samsvar med ISO 14971. Bruksanvisningen og de tekniske spesifikasjonene er utformet i samsvar med sikkerhetsvurderingen i risikoanalysen. Vær alltid sikker på når du bruker produktet. Abilia AB tar ikke ansvar for konsekvenser etter feil bruk eller installasjon av produktet. Enhver form for manipulering av produktet ugyldiggjør garantien og fraskriver seg produsentens ansvar. Anslått levetid for produktet gjelder når det brukes i samsvar med den tiltenkte bruks- og vedlikeholdsinstruksjonen.

Kontaktinformasjon

Sverige

Abilia AB, Råsundavägen 6, 169 67 Solna, Sverige
Telefon +46 (0)8- 594 694 00 | support@abilia.se | www.abilia.se

Norge

Abilia AS, Tevlingveien 23, 1081 Oslo, Norge
Telefon +47 23 28 94 00 | support@abilia.no | www.abilia.no

Storbritannia

Abilia UK Ltd, Unit12 Buckingway Business Park, Swavesey,
Cambridge, CB24 4AE, Storbritannia
Telefon +44 (0) 1954 281 210 | support@abilia.uk | www.abilia.uk

Internasjonalt

www.abilia.com/intl/get-products/distributors

CE

